

Åtterrapportering till Näringsdepartementet avseende strategiska kompetensmedel 2013 - Dnr N2012/6305/FIN N2012/6241/KLS (delvis)

RISE Research Institutes of Sweden AB (RISE AB) har av regeringen för 2013 tilldelats 599 miljoner kronor i strategiska kompetensmedel (SK-medel) för att stärka den svenska institutssektorn. Medlen kan användas dels för kompetensuppbyggnad hos instituten i RISE-gruppen, dels för strukturåtgärder för att skapa en sammanhållen institutssektor, dels för driften av RISE AB. Av medlen ska 100 miljoner kronor användas för utveckling av ett institut för hållbar processutveckling och katalys, SP Process Development AB. Av övriga medel har 452 miljoner kronor fördelats direkt till instituten, 29 miljoner kronor använts som strukturmedel och 18 miljoner kronor använts för driften av RISE AB. Användningen av medel tar sin utgångspunkt i forskningspropositionen *Forskning och innovation* (prop. 2012/13:30).

Under 2013 har Tillväxtanalys (TA) genomfört ett uppdrag att ge RISE AB stöd för att bättre kunna redovisa de effekter som SK-medlen haft. De förslag som kommit från TA har, i den utsträckning det varit möjligt, också inkorporerats i rapporteringen. Det har bl.a. inneburit att vi i årets rapportering vad gäller resultat och effekter av kompetensmedlen har valt att ha en struktur som tydligare lyfter fram det övergripande målet för instituten under RISE att vara internationellt konkurrenskraftiga och verka för hållbar tillväxt i Sverige genom att stärka näringslivets konkurrenskraft och förnyelse. Redovisningen har därför, i enlighet med TA:s förslag indelats i tre delar; Stärkt konkurrenskraft och förnyelse i näringslivet, Effektivt innovationssystem samt Attraktiva forskningsinstitut.

Nedan följer RISE AB:s redogörelse för RISE-institutens utveckling med stöd av SK-medlen.

Övergripande utveckling för 2013

RISE-instituten har under 2013 fortsatt att växa. Omsättningen för instituten har ökat med 150 miljoner kronor eller knappt 6 % och är nu 2 779 miljoner kronor. Ökningen sker över samtliga intäktskällor; näringslivsintäkter såväl nationella som internationella, nationell offentlig finansiering liksom EU-finansiering. Särskilt har den nationella offentliga finansieringen ökat med 15 %. En anledning till detta är att instituten varit mycket framgångsrika i det nya programmet för Strategiska innovationsområden, SIO, som Vinnova tillsammans med Energimyndigheten och Formas startat under 2013. Av de i den första omgången beviljade fem SIO-projekten koordinerar RISE-institut två och deltar aktivt i övriga tre.

I forskningspropositionen tilldelades Vinnova 50 miljoner kronor per år bl.a. för att främja utnyttjandet av test- och demonstrationsanläggningar (ToD) vid RISE-instituten. Arbetet med att ta fram ett samlat erbjudande från RISE-instituten har inletts under senare delen av 2013 och har bidragit till en stärkt samverkan mellan instituten. Resultatet kommer dock inte att avspeglas i verksamheten förrän under 2014.

Under 2013 har förberedelsearbetet för RISE-institutens deltagande i Horizon 2020 haft hög aktualitet. Särskilt har engagemanget i initiativ för utvecklingen av EIT (European Institute for Innovation and Technology) och dess KIC:ar varit hög och RISE-institut deltar nu i konsortier såväl inom råvaruområdet som inom hälsoområdet vilka har utlysningar under 2014.

Fördelning av medel

Institutet i RISE-gruppen är indelade i fyra institutsgrupper; SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, Swerea, Swedish ICT och Innventia. RISE AB ägs till 100 % av staten, medan RISE AB:s ägande i instituten varierar mellan 100 % och 29 %. Oavsett ägarandel hanterar RISE AB de olika instituten på samma sätt och de har samma möjligheter att erhålla strategiska kompetensmedel.

Ett finansieringssystem för de strategiska kompetensmedlen (SK-medel) beslutades av RISE AB:s styrelse 2009 och har legat till grund även för fördelningssystemet för 2013. Finansieringssystemet är effekterelaterat såtillvida att det baseras på institutens intäkter tagna i konkurrens. Implementeringen av användningen av SK-medlen utgår ifrån forskningsinstitutens egna strategier med den överordnade inriktningen att bidra till näringslivets ökade konkurrenskraft, förnyelse och hållbar tillväxt. Systemet innebär att beviljat belopp i sin helhet är omsättningsrelaterat – s.k. normerad omsättning enligt definition fastlagd av RISE AB – med 2011 som fördelningsbas för 2013 års SK-medel. Normerad omsättning definieras som verksamhetens senast reviderade totalomsättning med avdrag för SK-medelstildelning och extraordinära intäkter.

Syftet med att fördela SK-medel enligt principen för normerad omsättning är att premiera industriforskningsinstitutens näringslivsrelaterade verksamhet i enlighet med RISE AB:s uppdrag. I beslutsbrev till instituten anges att 80 % av SK-medlen för varje institut ska användas för att genomföra institutets strategi som den beslutats av institutets styrelse. 20 % av medlen ska användas av instituten med särskild inriktning avseende samverkan med lärosäten, med andra institut och små och medelstora företag (SMF). Medel kan också användas för EU-projekt.

I tabellen nedan redovisas fördelningen av SK-medlen till instituten för 2013.

Institut	SK-tilldelning 2013 (kkkr)
Innventia	60 734
SP	203 956
Swerea	110 180
Swedish ICT	77 263
SP Process Development	100 000

Strategiska kompetensmedel används också av RISE AB för utveckling av institutsstrukturen, så kallade strukturmedel. Medel kan användas för kostnader i samband med omstruktureringar men också för att främja proaktivt och strukturellt samarbete mellan institut inom strategiskt viktiga områden eller på annat sätt utveckla strukturen. Dessa medel beslutas av RISE AB:s styrelse.

För 2013 avsattes 29 miljoner kronor för att utveckla RISE-gruppens struktur vad gäller verksamheten. Det övergripande målet för dessa strukturmedel har varit att verksamhetsmässigt sammanfoga de fyra institutsgrupperna inom RISE-gruppen. Medlens användning under 2013 anges under rubriken samverkan mellan institut nedan.

Effektmätning inom RISE

Regeringen gav 2013 TA i uppdrag att ge RISE AB stöd i arbetet att utveckla ett effektmätssystem för att mäta effekter av institutens arbete med stöd från SK-medlen. Arbetet har genomförts i nära samverkan mellan TA och RISE-gruppen. Rapporten lämnades av TA till Näringsdepartementet i oktober 2013. Eftersom beslutsbrev om användningen och uppföljningen av SK-medlen för 2013 gick ut till instituten redan i januari 2013 har endast begränsade delar av TA:s förslag kunnat implementeras.

I sin rapport har TA lämnat några förslag på metoder för att mäta effekter. Ett är att på en mer övergripande nivå redovisa effekter som görs allmänt tillgängliga, främst patent och citeringar. I detta sammanhang bör noteras att det inom olika branscher är stor skillnad i såväl tradition som i affärslogik att mäta dessa storheter. Inom exempelvis IT har patent och citeringar stor betydelse medan det på exempelvis materialsidan är av mindre betydelse. I redovisningen nedan har RISE valt att redovisa patent för Swedish ICT men att för övriga institut avvakta. Ett internt projekt för hantering av IP genomförs under 2014. Vad gäller citeringar redovisas granskade publiceringar för 2013. Ett projekt för att bibliometriskt analysera samarbetsmönster för RISE-instituten med andra FoU-aktörer genomförs också under 2014.

TA lämnade också förslag att årets insatser presenteras under tre rubriker; Stärkt konkurrenskraft och förnyelse i näringslivet, Effektivt innovationssystem samt Attraktiva forskningsinstitut. Som nämnts ovan har vi valt att följa denna struktur i tillämpliga delar i årets redovisning.

Det förslag i TA rapport som särskilt lyfts fram för att studera effekter är att genomföra Cost-Benefit-analyser på insatser som bedömts varit särskilt framgångsrika. RISE AB har inlett arbetet med att identifiera sådana insatser och att genomföra Cost-Benefit-analyser på dem. I årets rapport har vi, i avvaktan på dessa, liksom tidigare år, valt att redovisa vad vi bedömt vara kvalitativa effekter genom särskilt intressanta exempel under de olika rubrikerna.

Stärkt konkurrenskraft och förnyelse i näringslivet

Ett viktigt mål för forskningsinstituten är att bidra till näringslivets konkurrenskraft och förnyelse. Genom SK-medlen har de möjligheten att ligga före företagens tekniska utveckling och pröva olika lösningar och utvecklingsvägar som företagen inte har förutsättningar eller resurser att pröva.

Näringslivsintäkter

Näringslivet är forskningsinstitutens största kund. De samarbetar med näringslivet dels i forsknings- och innovationsprojekt finansierade av offentliga aktörer, t.ex. Vinnova eller EU, dels genom uppdrag som instituten gör till företagen. I dessa utnyttjar företagen den kompetens som byggts upp hos forskningsinstitutet, bl.a. med stöd från SK-medel. Uppdragsprojekten finansieras i sin helhet av näringslivet och levereras till marknaden på marknadsmässiga villkor.

Institutens näringslivsintäkter ökade något under 2013 i förhållande till föregående år. De sammanlagda näringslivsintäkterna var 1 582 miljoner kronor. Av dessa intäkter kom ca 1 208 (1 172) miljoner kronor från svenskt näringsliv. Det är något mer i förhållande till året innan. Ett kvitto på att forskningsinstitutet är attraktiva och har positionerat sig rätt i förhållande till sina kunder är att näringslivsintäkterna har ökat de senaste åren trots att den ekonomiska utvecklingen på marknaden varit svag.

Exempel:

- Swerea IVF driver tillsammans med Höganäs ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete rörande 3D-printing, ett högaktuellt område på produktionssidan. Syftet i dessa projekt är att öka möjligheterna för Höganäs att tillverka metalliska produkter med förbättrade egenskaper.
- DS Smith, ett stort globalt bolag inom förpackningssidan, som bl.a. tillverkar wellpapp, har valt Innventia som sin utvecklingsavdelning för wellpapp men kan också dra nytta av flera olika kompetenser hos Innventia.
- En liknande utveckling har Swerea upplevt med stålföretaget Ovako. Från att inledningsvis deltagit inom Swerea i ett medlemsprogram har förtroendet växt och Ovako utnyttjar i ökande utsträckning specialistkompetens inom flera områden.

Projekt riktade till SMF

Små och medelstora företag (SMF) är en viktig kundkategori för forskningsinstitutet och 445 miljoner kronor (37 %) av näringslivsintäkterna från svenska bolag kommer därifrån. Flera av institutgrupperna har samlade satsningar för att bistå SMF och sammanlagt läggs ca 44 miljoner kronor av SK-medel på aktiviteter till stöd för SMF. På RISE-nivå drivs sedan några år ett projekt för att ge SMF ett samlat RISE-erbjudande som under 2013 finansierades med 2 miljoner kronor.

Forskningsinstitutet deltar tillsammans med SMF i offentligt finansierade satsningar på såväl nationell som på EU-nivå. På nationell nivå är Vinnovas satsning Forska & Väx av betydelse. RISE-institutet deltog under 2013 tillsammans med småföretag i 25 sådana projekt.

Deltagande i EU-arbetet är en del i SMF:s internationaliseringsprocess. RISE-institutet bedriver sedan 2011 ett projekt, EUSME, som stöds av Vinnova för att främja SMF:s deltagande i EU:s sjunde ramprogram. I vissa fall har småföretagen deltagit i projektet tillsammans med institutet. Under 2013 deltog forskningsinstitutet i 47 EU-projekt tillsammans med SMF.

Även i övrigt stöder forskningsinstitutet SMF i deras internationalisering. Flera av RISE-institutet ingår i EEN-nätverket (European Enterprise Network), som är ett viktigt nätverk för att bistå SMF i deras internationaliseringsprocess. Som exempel bedriver Swerea ett projekt tillsammans med EEN och Business Sweden för att hjälpa småföretag inom fordonsindustrin att internationaliseras.

Exempel:

- Institutet genomför eller deltar i ett flertal satsningar som är särskilt inriktade mot småföretag. Ofta är regional närvaro av stor betydelse. SP Småföretag har fyra regionansvariga i södra Sverige. Tillsammans har de hanterat ca 200 förfrågningar från SMF som de kunnat lotsa vidare inom SP, till andra RISE-institut eller andra aktörer.
- En betydelsefull satsning som också haft ett brett genomslag är Produktionslyftet. Programmet koordineras av Swerea IVF. Sedan starten har över 150 SMF deltagit i programmet som syftar till produktionseffektivisering genom införande av Lean-metoden.
- Innventia har i ökad utsträckning samverkat med SMF för att föra ut institutets innovationer. I utvecklingen av en självöppnande förpackning engagerades ett litet företag i designen vilket fick pris i såväl Sverige som USA och som skapat uppmärksamhet för institutet.
- Kompositbranschen kännetecknas i Sverige av många SMF. Ett exempel är Clean Motion som tillverkar ultralätta fordon. Här har kompetens inom Swerea SICOMP varit avgörande för utveckling av produkt och tillverkningsmetoder.

Patent

Inom RISE-instituten är det främst inom Swedish ICT och då särskilt på hårdvarusidan som en aktiv patenthantering har bedrivits. Institutet inom Swedish ICT innehar 147 patent sedan tidigare och ansökte under 2013 om 22 patent.

Även inom de övriga instituten har utveckling av patenthanteringen inletts. Under 2013 har en patentdatabas upphandlats som ett led i en uppgraderad informationssökning. Genom tillgången till en patentdatabas kan instituten göra patentsökningar inom nya utvecklingsområden för att få en klarare bild av möjligheter att etablera verksamhet där. Som en del i införandet av en patentdatabas ingår också intern utbildning.

Det förekommer att instituten deltar i utvecklingsarbete med företag som resulterar i patent men där dessa överlåts till företagen. För att utveckla en mer professionell hantering av immateriella rättigheter genomförs under 2014 IP-projekt bl.a. för att ta fram modeller för hur institutens bidrag till patent kan mätas även om instituten själva inte tar patent.

Avknoppning och kommersialisering

Liksom i frågan om patent skiljer sig förekomsten av avknoppningar och kommersialiseringar mellan instituten. RISE-instituten använder inte SK-medel som riskkapital i de avknoppningar som görs. Däremot bygger avknoppningarna på kompetens som utvecklats hos instituten och som sedan förs ut från instituten när denna del av verksamheten blir kommersiell. Inom Swedish ICT har avknoppningar från verksamheten bedrivits under lång tid men även hos andra institut har avknoppningar förekommit. Under 2013 har ett bolag, Ascatron, avknoppats från Acreo Swedish ICT som 2013 omsatte ca 15 miljoner kronor. Den samlade omsättningen under 2013 för bolag tidigare avknoppade från Swedish ICT var knappt 2 miljarder kronor.

Effektivt innovationssystem

En viktig del i RISE-institutens verksamhet är deltagande i nationella program för att därigenom bidra till stärkandet av innovationssystemet. En viktig roll för forskningsinstitutet har varit inom projektledning. För forskningsinstitutet är dessutom ett framgångsrikt deltagande i de nationella forskningsprogrammen liksom inom EU ett kvalitetsmått på forskningsinstitutens konkurrenskraft i jämförelse med andra aktörer.

Nationella finansiärer

För RISE-institutet samlat är Vinnova och Energimyndigheten nationellt de viktigaste finansiärerna. Andra finansiärer är Stiftelsen för Strategisk Forskning SSF, Formas och Vetenskapsrådet beroende på respektive instituts inriktning.

Som redovisas nedan har forskningsinstitutet varit framgångsrika i flera av de programsatsningar som genomförts under 2013. Det har också avspeglats i att intäkterna från offentliga forskningsfinansiärer ökat med 15 % från 440 miljoner kronor år 2012 till 505 miljoner kronor under 2013.

Sedan tidigare har forskningsinstitutet deltagit i de strategiska forskningsområdena, SFO, som lanserades i samband med forskningspropositionen 2008. Sammanlagt deltar forskningsinstitutet i 12 strategiska forskningsområden. Deltaganden finns från samtliga institutsgrupper.

I Vinnovas satsning Utmaningsdriven innovation (UDI) har institutet varit framgångsrika. Under 2013 har institutet beviljats initieringsstöd för 18 UDI-initiativ av de 57 projekt som beviljades.

Under 2013 har Vinnova tillsammans med Energimyndigheten och Formas lanserat Strategiska innovationsområden, SIO. En första ansökningsomgång genomfördes under hösten 2013. Av de fem SIO som beviljades av Vinnova koordinerar forskningsinstitutet två, inom lättvikt och inom process-IT, och deltar i övriga tre, inom metalliska material, inom produktionsteknik samt inom gruv- och metallutvinning.

Den andra omgången med SIO kommer att beviljas medel under våren 2014. I en första fas av bedömningarna har 18 SIO-förslag godkänts för fortsatt ansökningsprocess. Även här har RISE-institutet en framskjuten position; man koordinerar fem och deltar i ytterligare fyra ansökningar.

Innovationsstrategin och regionala satsningar

I Innovationsstrategin pekas forskningsinstitutet ut som en viktig aktör för att utveckla det nationella innovationssystemet. Flera aktiviteter pekas särskilt ut; samverkan med lärosäten, tillgängliggörande av test- och demonstrationsanläggningar samt stöd till SMF. RISE-institutets bidrag till Innovationsstrategin redovisas separat genom Vinnova.

RISE-institutet är ofta viktiga aktörer i de regionala innovationssystemen där de verkar. SP har exempelvis deltagit i projektet Smart Housing Småland för att utveckla Småland till en internationellt attraktiv innovationsmiljö för hållbart byggd miljö. Swerea SICOMP samverkar med Luleå Tekniska universitet i ett antal Interreg-projekt för att utveckla kompositkompetens. Swedish ICT deltar bl.a. i Vehicle ICT Arena i Västra Götaland och Printed Electronic Arena i Norrköping (se nedan). RISE bidrar också i projektet Innovationskraft Stockholm med att tillgängliggöra institutets test- och demonstrationsanläggningar som en del i det ToD-projekt som finansieras av Vinnova.

Exempel:

- Experio Lab är ett nationellt centrum för patientnära tjänsteinnovation. Det drivs av Landstinget i Värmland i nära samarbete med SP och Centrum för tjänsteforskning (CTF) med finansiellt stöd av Vinnova. Syftet är att initiera, leda och utveckla innovationsprojekt där patienten alltid har huvudrollen. Nyligen har Experio-lab beviljats 4 miljoner kronor från Socialdepartementet för att utveckla testverksamhet i Värmland och Sörmland.

EU-projekt

Deltagande i EUs forskningsprogram är RISE-institutens viktigaste internationella verksamhet och betydelsefullt för att utveckla kompetens och konkurrenskraft. Institutet har varit framgångsrika i det sjunde ramprogrammet och är totalt den sjätte största mottagaren av EU-medel i Sverige. Om man ser till "cooperation", som är den tillämpade forskningsdelen av ramprogrammet, så ligger RISE-institutet på tredje plats efter KTH och Chalmers. För 2013 ökade de medel som erhållits från 173 miljoner kronor till 183 miljoner kronor. Totalt omsatte EU-projekten hos RISE-institutet omkring 300 miljoner kronor, ca 11 % av omsättningen. Dessa medel är fördelade på 190 projekt varav 22 koordineras av RISE-institutet. EU-projekten finansieras bara till viss del med EU-medel. Institutet har använt sammanlagt 49 miljoner kronor av SK-medel för att medfinansiera EU-projekt. Tillgången till motfinansiering är en hämmande faktor för RISE-institutets deltagande i ramprogrammet.

Utöver projekt i sjunde ramprogrammet deltar RISE-institutet i ungefär 100 projekt inom andra europeiska program, bl.a. strukturfonder och CIP, varav 17 koordineras.

Inför Horizon 2020 har RISE-institutet inlett ett förberedelsearbete för att kunna spela en mer strategisk roll i programmet. För att positionera sig är flera institut aktiva i de teknikplattformar, ETP, som har stort inflytande över innehållet i EUs forskningsprogram. Exempelvis är Innventia mycket aktiva inom Forest Technology Plattform och har därigenom kunnat skaffa sig stark position på det skogsindustriella området. På produktionssidan har Swerea en stark position. Strukturmedelsprojekt har också genomförts för att stärka institutets positionering i s.k. Public Private Partnership, PPP. Det gäller SPIRE inom processindustrin och BBI inom bioekonomi.

I förberedelsearbetet för Horizon 2020 har RISE-institutet engagerat sig i den fortsatta utvecklingen av EIT. Strukturmedel har använts för att RISE-institutet ska kunna delta i förberedelsearbetet och de är nu väl positionerade i de svenska konsortier som deltar i de två första utlysningarna för att etablera KIC:s inom EIT inom områdena råvaror och hälsa.

Exempel:

- Institutet koordinerar flera projekt inom sjunde ramprogrammet. Under 2013 fick Acreo Swedish ICT förtroendet att koordinera projektet NanoMag med inriktning mot analysmetoder för nanopartiklar.
- Inom Swerea koordinerar Swerea SICOMP ett projekt inom programmet Clean Sky med inriktning mot flygindustrin. Projektet avser användning av kompositer för högttemperaturanvändning.

Samverkan med UoH

RISE-instituten har en omfattande samverkan med lärosäten. Vid instituten finns 69 adjungerade professorer som deltar i lärosätenas utbildning. Institutet har också 150 anställda som bedriver doktorand- eller licentiat-studier varav ca 30 tog examen under 2013. Omkring 150 studenter gjorde under året sitt examensarbete vid instituten. Många av instituten är samlokaliserade med lärosäten. bl.a. i Stockholm, Göteborg, Lund, Umeå, Norrköping och Karlstad. Samarbetena består ofta av gemensamma centrumbildningar, deltagande i Center of Excellence, Institute Excellence center. I Lund bedriver SP ett samverkansprojekt med Lunds Universitet för att öka tillgängligheten till universitetets kompetens till näringslivet. Totalt används 66 MSEK av SK-medel för samverkan med lärosäten.

Exempel:

- Acreo Swedish ICT har under en längre tid bedrivit ett samarbete med Linköpings universitet inom tryckt elektronik inom centrumbildningen Printed Electronics Arena, PEA. Innventia har också anslutit sig till projektet. Centret har under 2013 rönt särskild uppmärksamhet internationellt och har av EU-kommissionen inom ramen för multiKETs identifierats som en av fyra testbäddar där framtida s.k. möjliggörande tekniker kan kombineras för nya tillämpningar.

Samverkan mellan institut

Samverkan mellan institut inom RISE-gruppen sker såväl mellan institut inom respektive institutsgrupp som mellan grupperna. Under 2013 har ett ökat fokus varit på samverkan mellan institutsgrupper. Under 2013 användes 111 miljoner kronor av SK-medel för samverkan mellan instituten.

För att främja samverkan mellan institutsgrupperna har RISE AB utnyttjat det som ovan benämns strukturmedel. Medlen har använts för följande insatser:

- Projekt genomförs som avser gemensamma erbjudanden gentemot SMF.
- Gemensamma verksamhetsstrategiska projekt mellan flera av institutsgrupperna.
- Upphandling av gemensam patentdatabas
- Deltagande i konsortier för etablering av EIT KIC:ar inom områdena råvaror och hälsa
- Deltagande i europeiska teknikplattformar
- Stöd till hållbarhetsarbetet i RISE-gruppen
- Fortsatt stöd till utvecklingen av AstaZero, en ToD-anläggning för aktiv trafiksäkerhet där flera institut deltar

Exempel:

- Svensk skogsindustri är i behov av att utveckla nya produkter till följd av den minskande efterfrågan på skriv- och tryckpapper. Swerea och Innventia har under 2013 genomfört projektet ”Nya avancerade material från skogsråvara”. Inom ramen för projektet har man etablerat ett långsiktigt samarbete kring värdekedjan ”lignin-kolfiber-komponentapplikationer”. Ett annat samarbetsområde är utveckling av textila fibrer baserade på skogsråvara.

Attraktiva forskningsinstitut

I det nedanstående har vi samlat olika mått som vi bedömer speglar institutens attraktivitet. Efterfrågan på RISE-institutens tjänster är ett mått som avspeglas i institutens omsättning. Hög kompetens och bra mobilitet hos denna är ett annat. Tillgängligheten och användningen av institutens anläggningar är ytterligare en.

Total omsättning

Institutens omsättning har för 2013 ökat med drygt 150 miljoner kronor från 2 630 miljoner kronor till 2 779 miljoner kronor. Det innebär ungefär samma ökning som föregående år, dvs. knappt 6 %. Näringslivsintäkterna har ökat med ca 60 miljoner varav drygt 1/3 från internationella intäkter. Givet den ekonomiska utvecklingen för de företag som anlitar instituten visar denna utveckling att instituten behåller sin attraktionskraft.

Den största intäktsökningen avser intäkter som kommer från offentliga finansiärer. Under 2013 ökade dessa intäkter med 76 miljoner kronor. Av detta är 10 miljoner kronor ökad EU-finansiering. Det visar att instituten har stärkt sin förmåga att ta fram konkurrenskraftiga ansökningar när man söker offentliga medel och att detta delvis kompenserar den svagare intäktsökningen från näringslivet.

Antal anställda

2013 fanns vid instituten 2 321 personer årsanställda, varav 801 (34 %) är kvinnor. Av de anställda var drygt 30 % disputerade (doktor, lic.). Under 2013 har antalet anställda ökat med 132 personer.

Publiceringar

För att delvis möta TA:s rekommendationer, har RISE valt att redovisa antalet publiceringar och inte använda citeringar. Institutet publicerar sig löpande som ett medel för att sprida information och kunskap om sin FoU. Däremot har RISE bedömt det som mindre relevant att redovisa citeringar, dels därför att detta inte är ett mål för institutens verksamhet, dels därför att publiceringstraditionen inte är så drivande inom flera av institutens verksamhetsområden. RISE-institutet har under 2013 publicerat ca 650 granskade artiklar i tekniska och vetenskapliga tidskrifter samt vid konferenser.

Mobilitet

Forskningsinstitutet agerar från en position som ligger mellan lärosätena och näringslivet. Det innebär att de har en stor betydelse för den mobilitet, dvs personalomsättning, som finns mellan universitetet och högskolor och företag. Sedan 2012 har RISE därför börjat mäta hur denna mobilitet ser ut. Vi har valt att mäta detta genom att ange antalet forskare som kommer från resp. lämnar till lärosäten liksom hur många som kommer från resp. lämnar till näringslivet. För att ge en fullständig bild gör vi motsvarande mätning för organisationer i offentlig sektor. (Förra årets siffror inom parentes). Särskilt mobiliteten från och till näringslivet varierar, sannolikt till följd av konjunkturläget.

Under rubriken Övrigt från RISE döljer sig bl.a. pensionsavgångar, avbrott för studier, övertalighet.

	UoH	Näringsliv	Off sektor	Övrigt
Från RISE till	25 (27)	34 (88)	4 (6)	25 (19)
Till RISE från	84 (88)	59 (150)	5 (6)	13 (8)

Samverkan internationellt

RISE-institutet har en relativt omfattande internationell verksamhet vid sidan av deltagandet i EUs ramprogram. Ca 16 % (369 MSEK) av omsättningen utgörs av internationella intäkter. Av detta är 30 % intäkter från institutets utländska dotterbolag. Av övriga intäkterna kommer 53 % från Europa. 17% kommer från övriga världen.

Utnyttjande av test- och demonstrationsanläggningar

I forskningspropositionen Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) erhöll Vinnova medel bl.a. för att främja utnyttjandet av ToD-anläggningar vid RISE-institutet. Under 2013 har en strategi tagits fram gemensamt av RISE-institutet och Vinnova. Strategin innebär att ett utvecklingsprojekt genomförs av RISE-institutet där bl.a. hinder för utnyttjandet av ToD-anläggningarna identifieras, en kommunikationsplattform liksom processer för lärande tas fram. Ett erbjudande utformas också som innehåller rutiner för hantering av IP och kvalitet liksom identifiering av möjliga finansieringsmodeller. Parallellt med utvecklingsprojektet genomförs 10 pilotprojekt för att bredda RISE-institutets erbjudande och anpassa erbjudandet till ToD-anläggningar.

Eftersom projektet kom igång relativt sent under året finns inga resultat att redovisa ännu. Däremot kommer RISE att för 2014 och kommande år kunna redovisa effekter av initiativet. Projektet finansieras under 2013-14 med 41 miljoner kronor från Vinnova varav 10 miljoner till utvecklingsprojektet och 31 miljoner för pilotprojekten. Genom medfinansiering kommer pilotprojekten att omsätta 51 miljoner kronor.

Utvecklingen av SP Process Development (SPPD)

SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut AB har för 2013 av RISE AB beviljats sammanlagt 100 miljoner kronor 2013 för etableringen av SP Process Development. De huvudsakliga aktiviteterna som har genomförts under 2013 har syftat till den fortsatta etableringen av institutet enligt definierad affärsplan. Under 2013 har SK-medel uppgående till 27 267 kkr upparbetats. Under 2014 kommer en omfattande infrastrukturinvestering att göras vilken påbörjades under 2013.

Under 2013 etablerades organisationen och bolaget SP Process Development AB övergick från en projektfas till ett operationellt bolag. Under året har rekrytering av nyckelkompetens skett och per 2013-12-31 var det 39 anställda fördelade på 4 sektioner.

SP Process Development ingår i ett flertal FoI-ansökningar (nationellt och inom EU) och har under året fått godkända anslag från Formas och Vinnova. Totalt har SP Process Development godkända ansökningar på 41 mkr vilka fördelas över de kommande 4 åren. Under året har SP Process Development säkrat 11,3 mkr i näringslivsintäkter.

Arbetet för att förstärka varumärket RISE

Under 2013 har RISE AB fortsatt arbetet med att stärka varumärkets RISE Research Institutes of Sweden positionering och öka synligheten bland innovationssystemets aktörer. Internt har de koncerngemensamma nätverken fortsatt att arbeta med gemensamma frågor, bl a inom ekonomi, hållbarhetsarbete, kommunikation, strategi och kundrelationer. Gemensamma projekt med syfte att göra nulägesanalyser och hitta framtida gemensamma strategier och aktiviteter har startat bl a inom CSR med finansiering från strukturmedel.

Bolaget har initierat och/eller deltagit i ett flertal event och sammanhang där forskningsinstitutets verksamhet har presenterats under paraplyvarumärket RISE. Det största av dessa var även 2013 våra egna seminarier under politikerveckan i Almedalen, vilka

räknade närmare 500 besökare under två dagar. Debatterna utgick från en forskningspolitisk reportagebok som RISE gav ut på våren. Teman för seminarierna i Almedalen var institutens möjligheter att bidra till lösningar på de globala försörjningsutmaningarna inom områdena energi, hållbara transporter, vård/e-hälsa och livsmedel.

Webbplatsen www.ri.se fungerar som portal till samtliga ingående institut och som skyltfönster för deras verksamheter. Under året har besökarantalet på webbplatsen fortsatt att öka. En analys av besökarnas val och klickningar har genomförts inför förnyelse av webbplatsen under 2014, bl a med integration av rörligt bildmaterial.

En första presentation av RISE-gruppens test- och demonstrationsanläggningar har publicerats under 2013. Den kommer att kompletteras med förstärkt marknadsföring och detaljerad information under innevarande år inom ramen för det gemensamma projektet RISE Test och Demo.

I RISE AB:s årsberättelse lyfts liksom tidigare år FoU-exempel och verksamhetsberättelser från instituten fram på gemensam plats. Under 2013 förstärktes redogörelsen för ledningens styrning och ansvar för hållbarhetsarbetet, då RISE ABs styrelse i enlighet med statens ambition för bolaget fattade beslut om övergripande strategiska hållbarhetsmål för RISE.

RISE AB har också medverkat med profilannonser i media och publicerat redaktionella artiklar med fokus på forskningsnytta och RISE-gruppens innovationskraft.

Under året har co-branding med det gemensamma paraplyvarumärket fortsatt i RISE-gruppen. Ett gemensamt informationsmaterial, uppdaterade logotyper, riktlinjer för grafiska produkter etc har distribuerats till samtliga institut med instruktionen att tydligt visa tillhörigheten till RISE i intern och extern kommunikation. Instruktionen gäller alla dotter- och intressebolag som är föremål för SK-medelsfinansiering.

Arbetet med ägarstyrningen av instituten

RISE AB:s ägande i de olika institutsgrupperna varierar mellan 29 % och 100 %. För respektive institutsgrupp gäller följande ägarandel: SP 100 %, Swedish ICT 60 %, Swerea 43 %, Innventia 29 %. Övrigt ägande utgörs av näringslivet och/eller motsvarande organisationer, representerat av direktägande företag och/eller ägarföreningar av företag. RISE AB har bl.a. definierat följande strategiska grundelement för sin ägarstyrning:

- RISE AB ska arbeta för att näringslivets inflytande säkerställs, till exempel via regelbundna ägarmöten (minst en gång/år) eller andra relevanta former. Inflytandet säkerställs på olika sätt, till exempel via ägande eller andra relevanta mekanismer.
- RISE AB ska aktivt delta i valberednings- och styrelsearbetet med syfte att säkerställa rätt kompetens i styrelserna. En särskild målsättning är att professionalisera valberedningsprocesserna. Under 2010-2011 prövades en sådan process med goda resultat. Vid behov knyts partners till valberedningarna som kan vara behjälpliga med kompetens- och profilarbetet samt sök- och rekryteringsarbetet.
- RISE utvecklar kriterier för och fördelar SK-medel till industriforskningsinstitutet enligt en modell som beslutats från och med 2009. Syftet med SK-medel är att stärka institutens kompetensbas. Institutens styrelser beslutar om

användandet av SK-medel. Dessutom fördelar och beslutar RISE AB om strukturmedel till instituten, vars överordnade syfte är att utveckla den svenska institutsstrukturen. Under 2013 har ett arbete inletts för att utveckla fördelningsmodellen med ambitionen att implementera en ny modell fr.o.m. 2015.

Gemensamma funktioner och tjänster från holdingbolaget och som samordnas mellan institut

Inom RISE-gruppen finns flera nätverk etablerade för att samordna olika funktioner. Följande nätverk finns:

- En grupp för samordning av EU-frågor. Gruppen har under 2011-2013 skött den operativa verksamheten för det supportkontor för SME-deltagande i EUs ramprogram som startades upp under året och delfinansieras av Vinnova.
- En grupp för att utveckla effektutvärderingssystemet. Under 2011-2013 har den deltagit som referensgrupp till det projekt för effektanalys som genomförs av TA och vidareutvecklat effektutvärderingssystemet.
- Under 2011 etablerades ett gemensamt nätverk mellan bibliotekarierna i de olika instituten för att utveckla informationsförsörjning (tillgång till databaser). En gemensam databastjänst har upphandlats för 2012. Gruppen deltar också i BIBSAMs¹ referensgrupp.
- Under 2013 har bibliotekariegruppen också ansvarat för att en patentdatabas upphandlats liksom att utbildning av RISE-institutens medarbetare inom ramen för ett strukturmedelsprojekt.
- Nätverk finns för rapporteringen av hållbarhetsarbetet enligt GRI (Global Reporting Initiative). Gruppen inledde under 2013 ett arbete med att utveckla hållbarhetsredovisningen för RISE-instituten i ett strukturmedelsprojekt.
- Inom området ekonomi/finans finns ett nätverk för RISE-gruppens CFO:er.
- Ett assistentnätverk och ett brett nätverk för samtliga informatörer drivs också.

¹ BIBSAM är en samordningsfunktion för lärosätenas upphandling av informationsdatabaser som drivs av Kungliga biblioteket